

VELKÁ
DOBRODRUŽSTVÍ

Za potrestanou princeznou do Strádovského pekla

GPS souřadnice: 49.8621494, 15.8243900

Praktické informace

Délka trasy: 7 km

Obtížnost: Středně těžká cesta po přírodním chodníčku podél řeky s jedním stoupáním k hradu. Výlet není možné jet s kočárkem a na kole. Pejškům se líbit bude moc.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: 150 km ujedete za hodinu a půl. Pojedete po D11 směr Hradec Králové–Pardubice–Chrudim–Libáň.

www.idos.cz

Turistická mapa: Odkaz na mapy.cz

Parkování: Kdekoli v obci Libáň, ideálně u památníku Zdeňka Fibicha na pidináměstíčku.

Možnost občerstvení: Na žádné občerstvení jsme cestou nenarazili :(, takže svačinu s sebou.

Nejbližší další výlet od agentury Velká dobrodružství: Slatiňany, Žulová stezka, Doubravka.

Trasu pro vás prošla a napsala Lucie Nachtigallová.

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

romantické **údolí Chrudimky** se nachází v severní části Železných Hor, asi 9 km od Chrudimi a 4 km od Nasavrk. Řeka na úseku asi 3 km vytvořila nádherné **údolí vymodelované v žulách**. Budete se tady budete cítit jako v dobrodružném filmu, a navíc zde pravděpodobně nikoho nepotkáte. Leda nějakého zapomenutého čerta, který se schovává ve starém mlýně. Krásný výlet pro všechny, kdo milují divokou nezničenou přírodu, řeku. Bonus? Trasa je okružní, a ne moc dlouhá. Projdete ji za necelé dvě hodiny, takže pak ještě můžete zajet do nedalekého skanzenu. Cestu k němu najdete na konci výletu. A rada na závěr – teplé oblečení a svačinu s sebou.

Tento výlet vznikl z dotací OZP a je proto pro všechny výletníky ZDARMA!, za což děkujeme.

Dopis dětem

Ahoj, kluci a holky,

dnešní cesta za hádankou povede krásným kaňonem mezi skalami. Dovede nás až ke staré a prokleté zřícenině, kde jedna zlobivá princezna vymýšlela pro nápadníky těžké úkoly. Stejně jako u našich ostatních výletů jste také k dnešnímu dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Pokud půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte.

Doplňovačka

Toto jsou dnešní hádanky:

Zaparkujte v obci Nasavrky – Libáň někde u popelnic s tříděným odpadem a zkuste najít památník hudebního skladatele Zdeňka Fibicha. Na první řádek dnešní doplňovačky se ptáme opravdu rychle. Takže tužky do ruky, prostudovat žulu i nápis a alou psát. :)

1. Opište čtvrté slovo na kameni.

Vydáme se po modré turistické značce směrem k roubené chaloupce. Stojíme-li čelem k památníku, jdeme doleva. Za okamžik uvidíme místní rybník. Podle toho poznáme, že jdeme správně. Než k němu dojdeme, řekneme si pár vět o pánovi, kterému je věnován památník, který jsme právě opustili.

Hudební skladatel Zdeněk Fibich (1850–1900) prožil část dětství v libáňské lesovně. Jeho dědeček Josef zde býval lesmistrem ve službách šlechtického rodu Auerspergů. Zdeněk jako devítiletý odešel na studia do Vídně, pak do Prahy. Na Libáni pobýval už jen o prázdninách. V roce 1865 se v Chrudimi konalo první veřejné vystoupení mladého hudebníka. Chlapec se předvedl jako klavírista, skladatel i dirigent. Tehdy se zřejmě rozhodlo o jeho budoucnosti. Odešel na konzervatoř do Lipska, studoval a koncertoval v Paříži, Mannheimu, Praze. Odešel učit hudbu do Vilna v Litvě. Z Fibichova díla je asi nejznámější Poem, který ve světě proslavil houslista Jan Kubelík, známá je také píseň Má dívka. Českou hudbu Fibich obohatil hlavně melodramaty. Asi si budeme muset něco pustit, protože nás žádná známější melodie nenapadá. A vás?

Nyní už víte, odkud čerpal nadaný skladatel hudební náměty. Možná z pekla, do kterého kráčíme. Nebo z krásné dubové aleje, kterou procházíme.

Zkusíte stromy spočítat? Kolik vám vyšlo? Víte, jak se jmenuje plod dubu? Dubice to není. :)

Najdeme na jednom ze stromů zelenou cedulku. Co se na ní píše?

Modrá značka nás vyvede z jedné obce do druhé. Kráčíme kolem tují a malého hřiště až k rozcestníku Drahotice a ke křížku. Je na něm zvláštní staročeský nápis. Spojují se v něm slova, chybí mezery, čte se špatně dokonce i nám. A to doma čteme až dvě knížky týdně! Jde zřejmě o část Evangelia podle Matouše.

Máme tady nějakého Matouše? Máto, co myslíš, že takové evangelium je? Počítačová hra to není. Ba ani exotický koktejl.

Je to text pojednávající o životě, smrti a zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Texty vznikaly desetiletí po Ježíšově smrti. Víte, kdy se narodil Ježíšek? Před kolika lety? To je pěkný chytáček... Možná i pro rodiče.

Evangelia se označují jmény podle jejich autorů. Předpokládá se, že byla sepsána v tomto pořadí: Evangelium podle Marka, Matouše, Lukáše a Jana.

Máme tady nějakého Marečka, Honzíka nebo Lukáška? Dobře, dobře, můžou jako první odpovědět na další otázku. Bude se počítat.

2. Vydělte poslední číslovku v textu číslem sedm a запиšte výsledek.

Modrá značka nás nyní převede přes silnici do luk. Opatrně, aut zde jezdí celkem dost. A vy přednost nemáte. Změnilo by se to, kdyby zde byl namalovaný přechod? Nebo kdyby tu byl semafor?

Loukou se přibližujeme k lesu. Pěšinka nás chvílemi táhne do křoví, ale vydržte...V jednom místě (stojí tu vedle sebe čtyři břízky s ohradou) prudce uhneme doprava a čeká nás už jen cesta dolů lesem bez křoví.

V úseku mezi Křižanovickou a Práčovskou přehradou vytvořila řeka Chrudimka v žulových horninách nasavrckého masivu hluboké údolí. Pro svoji jedinečnost bylo začleněno do dvou vyhlášených přírodních rezervací –Krkanka a Strádovské peklo. Právě do nich míříme.

Najděte ceduli s nápisem VODNÍ ZDROJ a zjistěte, co všechno se tady nesmí dělat, aby se neznečistila voda. Hlavně,

prosím, nepaste dobytek!

Chrudimka pramení na Českomoravské vrchovině ve Žďárských vrších. Teče nejprve směrem na severozápad rovnoběžně se sousední Doubravou. Zatímco Doubrava drží směr až k ústí do Labe, Chrudimka se uprostřed Železných hor najednou ostře otočí a zamíří do protisměru na východ. Po dalších patnácti kilometrech se znovu stočí (tentokrát již jenom o devadesát stupňů) a vydá se k severu, kde u Pardubic vteče do největší české řeky. Jestlipak víte, jak se jmenuje? Poradí vám právě cedule.

3. Jak se jmenuje největší řeka?

Svahy jsou porostlé přirozenými a přírodě blízkými lesními společenstvy. Převažují listnaté **porosty bučin** a dubin. Vzácnější jsou suťové lesy, bory a podmačené olšiny v nivě toku. V těchto porostech žije **mnoho ohrožených a chráněných druhů**. Chrudimka zde protéká údolím s četnými skalními výchozy vytvořenými mrazovým zvětráváním, čemuž nasvědčují rozsáhlá kamenná moře. Řečiště je divoké a plné balvanů. Mají různé tvary, však za chvíli uvidíte.

Pod sebou již vidíme několik osamělých stavení starého mlýna. Překročíme potůček a podíváme se napravo, kde je za plotem mlýnský kámen, který majitelům slouží jako stoleček. Na plotě je několik hliněných nádob. Jakkup se tady lidem asi žije?

Možná právě toto stavení, kde se to určitě v noci čerty jen hemží, dalo údolí jméno. :)

O čertech si něco řekneme za chvíli, teď ale těsně před mostem najdeme lva s korunkou? Máte? Přejdeme a za mostem odbočíme doprava. Od této chvíle až do konce výletu se budeme držet zelené turistické značky. A stejně barevná brána nás pouští Strádovského pekla. Odvahu a čepice na hlavu!

Ve stinném a chráněném kaňonu se celoročně drží chladný vzduch, který je příčinou výskytu vzácných živočišných a rostlinných druhů. Budete-li potichu, možná spatříte nad vodou ledňáčka. V noci tu plachtí výr. Ten s tvrdým ý. Vír s měkkým plachtí leda ve vlnách na Yuconu. Máte-li jen trochu představivosti a jste romanticky naladěni, pocítíte zde ducha Aljašky, Klondiku či jiných slavných míst z knih Jacka Londona.

Znáte, rodiče, nějaké knížky od slavného spisovatele? Poradíme... Jak byste jinak řekli „světlý zub“?

Jack London (1876–1916), rodným jménem John Griffith Chaney, byl americký spisovatel, který se proslavil knihou *Volání divočiny*. Známy jsou také například *Bílý tesák*. (To je ten zub výše.) Jeho dětství bylo ve znamení častého stěhování, nestálých rodinných poměrů a chudoby. Začal studovat na univerzitě, studia však ze zdravotních důvodů nedokončil. Od mládí žil dobrodružně. Byl námořníkem, zlatokopem, členem rybářské hlídky i pirátským lovcem ústřic. Procestoval Spojené státy jako tulák. V době zlaté horečky se vydal na Aljašku, kde sice nezbohatl, ale později využil zkušeností ze severu ve svých povídkách a knihách. Stal se ve své době nejlépe placeným spisovatelem. Podnikl cestu kolem světa, koupil si ranč a ve velkém utrácel. Přes velké příjmy měl stále finanční potíže. Celý život také bojoval s alkoholismem.

Znáte ještě nějakého autora KODovek (Knihy odvahy a dobrodružství).

Věděli byste například, kdo psal indiánky, ve kterých vystupuje slavný náčelník Apačů Vinnetou?

4. Jak se jmenoval příjmením německý spisovatel? Karel...

Jak se jmenoval bílý bratr Vinnetoua? A jak se jmenuje váš bratr? :)

Procházíme kolem řeky. Míjíme úly, hned několik úlů. Opatrně, nepřibližovat se, hrozí bodnutí. Ale jinak je tenhle lesní med určitě strašně dobrý. Mňam.

Med je prakticky nenahraditelná látka. V každém úlu se v létě běžně vyskytuje až 100 000 včel. Každý den se vydají sbírat pyl. Ale nejen to. V med přetvářejí šťávu květín. Takovému medu se říká **květový**. Druhý typ medu, **medovicový**, sbírají včelky obvykle v lese, a to z listů. Květ nepotřebují. Medovicový a květový med rozeznáme podle barvy. Tmavší je ten lesní. Prý je zdravější, ale není tomu tak. Stačí si uvědomit, jak moc nám ke zdraví pomáhají bylinky. Stejně najdeme na louce a včely také.

Procházíme kolem skal. Napravo hučí mezi kameny řeka. Je to nádherné údolí. Nalevo nad námi je krásná obora.

Strádovské peklo je totiž součástí Slavické (nebo také Práčovské **obory**). Byla založena již před rokem 1770 knížetem

Auerspergem, pánem nasavrckého panství, a dodnes slouží k **chovu jelení a mufloní zvěře**. Kromě tohoto „užitkového aspektu“ je Slavická obora velmi malebná. Vstup do ní je však povolen **pouze od června do srpna**. Rozprostírá se mezi obcemi Trpišov, Licibořice, Slavice a Práčov. Kromě zvěře zde narazíte na **starobylé dubové aleje**, rozsáhlé louky, **romantické rybníky**, ale hlavně nepřehlednou síť lesních cest, úvozů, spojovacích cestiček a asfaltových silniček. Bez mapy se lehce ztratíte. Rovněž se tu nalézá **přírodní památka rybník Boušovka**, který je domovem např. čolka horského. Obora byla založena již ve 2. polovině 18. století na ploše 1183 ha. V současnosti zabírá 680 ha. Soudobým lákadlem jsou pasoucí se koně. Státní hřebčín Kladruby má ve Slavicích středisko chovu kladrubského vraníka. Ubytovává zde hříbata do věku tří let, než je potom pošle do dalších chovů. Tam se musíme jet podívat! Koníky my rádi. Moc!

Pomalu se blížíme k tisovému háji. Tis je strašně jedovatá jehličnatá dřevina, jejímž jedem – taxinem – často zabíjela své oběti královna detektivek Agatha Christie. Má takové lákavé červené kuličky... Raději se jich vůbec nedotýkejte. Ani ničeho jiného. Jedovatá je skoro úplně celá rostlina.

Kousek za hájem už je rozcestník Strádovské peklo.

Najděte naučnou tabuli a obrázek ryby.

5. Jak se jmenuje ryba?

Pokračujeme, už je to jen kousek. Všude ve stráních jsou poházené obrovské balvany. Vypadá to, jako by s nimi místní pekelníci hráli kuličky.

Děti, kdo se bojí čertů? My strašně! Víte o nich něco? Schválně, kdo si vzpomene na nějakou pohádku s čertem? Nebo na čertovské jméno? Třeba *S čerty nejsou žerty* a *Dalskabáty, hříšná ves*.

Čert je původně démonická postava ze slovanských bájí. V českém podání jde o postavu z pohádek, obyvatele pekla. Poznáte ho podle rohů, kopyta, ocasu a ušmudlané chlupaté kůže. (Pokud zrovna není v převleku.) Z pekla se čerti vydávají mezi lidi, aby získali úpisy a později za své služby duše, které po určené době peklu propadnou. Čerti do pekla rovněž přemisťují duše hříšníků a zlých lidí. Peklo je místo v posmrtném životě, ve kterém jsou zemřelí podrobeni věčnému utrpení za své viny. Lepším místem posmrtného života je nebe čili ráj. Čeští čerti mohou být směšní tatramani, v cizině se jich ale děti i dospělí většinou doopravdy alespoň trochu bojí.

Víte, jak se jmenuje vládce pekel? Podobně jako autorka tohoto textu. :)

Lucifer! Již raně křesťanská tradice považovala Lucifera nebo také Satana za jednu jedinou temnou postavu – protivníka Boha. Lucifer prý byl původně jedním z nejvyšších andělů. Zatoužil však rovnat se Bohu a ten jej za trest srazil z nebe. Z anděla se stal ďábel, kníže pekel, zosobnění zla.

Už se ale opravdu začínáme bát, a tak raději „práskneme“ do koní a začneme vyhlížet zříceninu. Ještě se vás však zeptáme:

6. Jak se jmenuje pohádková bytost, která chodí s Mikulášem a čertem?

Pod hradem se přes Chrudimku klene překrásný železný obloukový most. Na stromech u hradu i pod ním lze pozorovat zbytky zrušeného turistického značení z dob ne zcela dávných, kdy byla obora celoročně přístupná veřejnosti. Stoupáme.

Na 70 m vysokém skalnatém ostrohu z červené žuly nad pravým břehem Chrudimky se z dějin ztrácí **zřícenina hradu Strádov**. Zachovaly se pouze zbytky hradeb, věže, základy paláce, příkopy. Byl založen ve 14. století rodem Lacemboků z Chlumu. Od 16. století je však pustý a neobydlený. Podle toho vypadá. Z nevelkého vnitřního hradu je zachován severní oblouk hradby a zbytky obdélné věže v čele. Z paláce na západní straně zbyly jen stopy základů. První zmínky o hradu jsou z dob krále Karla IV. Z doby, kdy daroval Nasavrky i Strádov (celé panství) příteli Janu Očkovi z Vlašimi, což byl v té době olomoucký biskup. Stalo se tak někdy po roce 1354. Hrad brzy přechází do rukou pánů z Chlumu, konkrétně Jaroše z Chlumu. Naproti Strádovu založil klášter sv. Jakuba a uvedl do něj mnichy z podlažického kláštera. Dlouho byl ušetřen devastujících husitských tažení. Až do roku 1421. Tehdy pražané přitáhli ke Chrudimi, vtrhli do města, zničili dominikánský klášter a mnichy zabili. Poté vojsko táhlo k Podlažicím, Práčovu a Strádovu, kde zničili zdejší kláštery. Jan ze Strádova se tažení účastnil, možná byl dokonce jedním z vůdců, protože část vojska nesla označení strádovští. Území potom velmi často měnilo majitele, ale Strádov byl pravděpodobně za husitských válek pobořen. V roce 1457 je už uváděn jako zbořený.

Z jižní strany je příkop, přes který vedl padací most. Pojdme ho přejít a podívat se dovnitř. Jihozápadně od hradu bylo rozsáhlé předhradí, opevněné hradbou, branskou věží a příkopem. U věže stála čtverhranná budova. Dále zde byly konírny, stáje, hospodářská stavení a ubytování čeledínů. Do současné doby se zachovaly z předhradí pouze zbytky studně a sklepení.

Pokud jste se pokochali, vyrazme nyní na poslední část naší cesty. Povede po rovině. Za pochodu kolem mýtin si povíme pověst. Vypráví o princezně, která nápadníkům dávala za úkol třikrát se v sedle koně otočit dokola na nebezpečném místě na skále nad řekou. Každý nápadník se zabil pádem do strže. Až jeden rytíř nechal okovat koně podkovami s diamanty a úkol splnil. Princeznu však radostně neobjal. Byl na ni rozezlený, protože z rozmaru zmařila tolik životů. Jakmile vjel po akci na nádvoří, proklál pyšnou princeznu šípem a ujel.

Není to moc optimistická pověst... Možná si rytíř mohl princeznu vzít a převychovat ji. Asi by ale s takovou kruhačkou s nějakou výchovou nepochodil. A my už s tím teď nenaděláme vůbec nic. Jisté je, že nad řekou opravdu najdete skalnatý výběžek (cesta k němu není zcela bezpečná), ze kterého je krásný výhled na řeku. Tak opatrně. Bez diamantů na kopytech tam nelezte.

Pokud jste již došli na konec lesa, jistě vás zaujme naučná tabule bez výplně. :)

Zastavíme u ní, rozhlédneme se a najdeme na stromě zelenou tabulku.

7. Opište druhou číslovku.

Copak to na nás kouká z tajenky? Něco, o čem jsme se před chvílkou bavili v pověsti. Kdo by nějaké chtěl? Nám by se jich pár hodilo. Moc.

Ovocným sadem nyní přicházíme k hlavní silnici. Stále nás vede zelená značka. Už jsme opravdu jen kousek od cíle. Opatrně přejdeme a vyrazíme k autu. Jen...Na moment vás ještě zarazíme. Pořádně se podívejte doleva přes ploty. Uvidíte ne zcela obvyklé zvířátko. Kdosi zde chová pštrosy.

Pštros je největší žijící pták a zároveň nejrychlejší pozemní pták. Může dosáhnout rychlosti až 70 km/h (když uniká před predátorem) nebo běžet rychlostí 50 km/h po dobu jedné hodiny, což z něj dělá nejrychlejší dvounohé zvíře na světě. Je nelétavý. Pštrosi jsou vysocí 1,8 až 2,75 m a váží 63–130 kg.

Kdo by chtěl pštrosa chovat? A kdo by chtěl k snídani pštrosí vajíčko?

To by bylo prima, že? Doufáme, že byl prima i tento výlet. Děkujeme za pozornost a těšíme se s vámi zase na nějakém našem výletu s tajenou na shledanou! Dobře dojeďte. :)

Tento výlet vznikl z dotací OZP a je proto pro všechny výletníky ZDARMA!, za což děkujeme.

Tip na závěr: Nasavrky a keltský skanzen

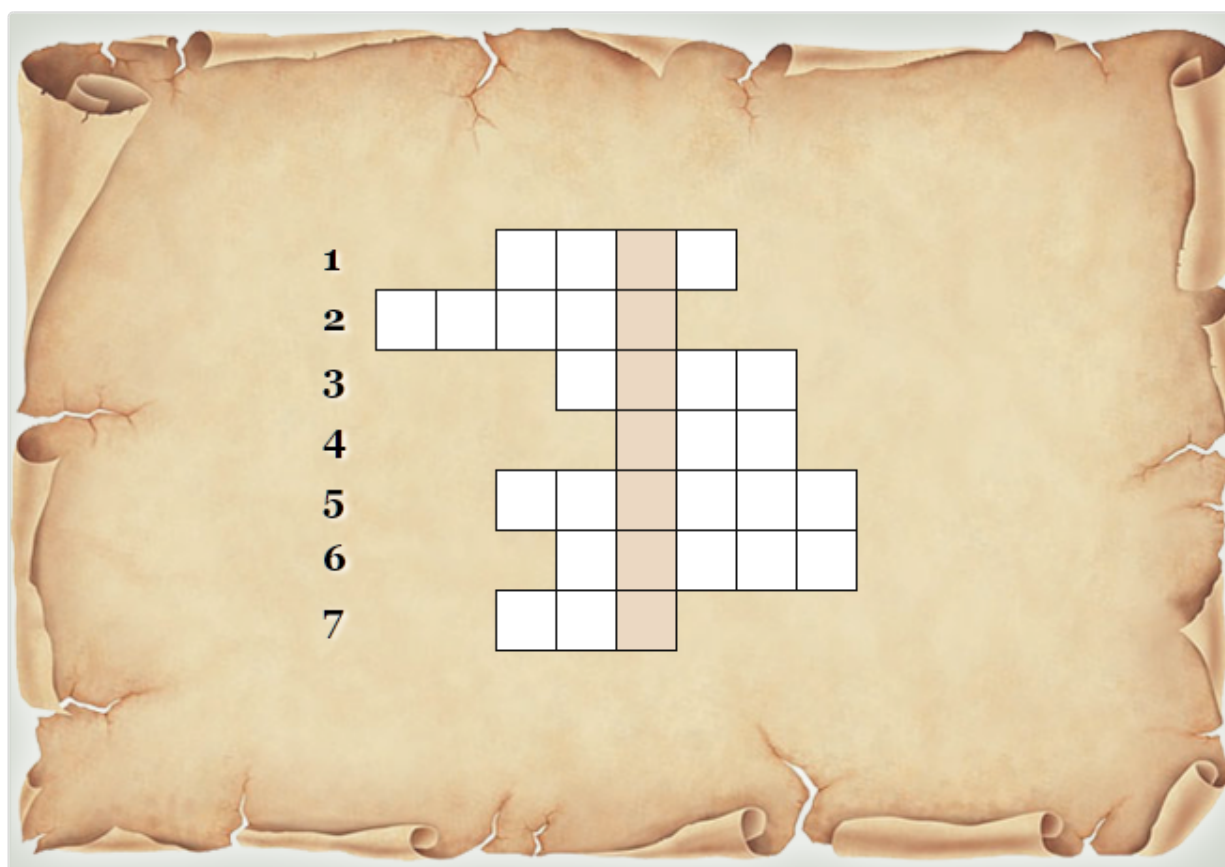
Východiskem do nejzajímavějších přírodních partií údolí Chrudimky jsou Nasavrky. V turistických prospektech je obec uváděna jako centrum Železných hor. V budově bývalé včelařské školy na náměstí sídlí Správa Chráněné krajinné oblasti Železné hory. Ze zajímavostí stojí za zmínku renesanční zámek a původně gotický, později barokně upravený kostel sv. Jiljí. Podle dlouhodobých výzkumů a archeologických nálezů se jednalo o velmi významnou lokalitu o rozloze 20 hektarů, jejíž existenci odborníci datují do 2. a 1. století př. n. l. Viditelným pozůstatkem jsou dvojité valy a příkopy v obci Hradiště. Územím prochází *Keltská naučná stezka*. Její poctivé absolvování je však na samostatný celodenní výlet. Vřele však doporučujeme návštěvu keltského archeoskanzenu *Země Keltů*. Najdete ho na jižním okraji Nasavrk u silnice do Kameníček.

Skanzen je rekonstrukcí keltského „města“ z mladší doby železné. Všechny velké stavby (zejména obytné domy) jsou postaveny podle archeologických nálezů. Stejně jako opevnění a klešťovitá brána. V archeoskanzenu probíhají oslavy keltských svátků, workshopy, programy pro předem objednané skupiny a další aktivity.

Podrobněji se vše dozvíte na webových stránkách skanzenu: zemekeltu.cz

Otázky k tajence

1. Opište čtvrté slovo na kameni.
2. Vydělte poslední číslovku v textu číslem sedm a запиšte výsledek.
3. Jak se jmenuje největší řeka?
4. Jak se jmenoval příjmením německý spisovatel?
5. Jak se jmenuje ryba?
6. Jak se jmenuje pohádková bytost?
7. Opište druhou číslovku.

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail veldo@veldo.cz. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.